

LBRIS

We know
books

SYLVIANE DUPUIS

TEATRU

**A doua cădere
sau
Godot, actul III
„continuare”**

■

Infernul ventriloc

Traducere din franceză, note și prefață de
ANDREEA BUGIAC

Interviu cu scriitoarea

Casa Cărții de Știință
Cluj-Napoca, 2024

procesul propriu-zis al creației. Ceea ce el nu încetează să pună mereu sub semnul întrebării (și, sub acest aspect, mă simt adesea foarte apropiată de întrebările și jocurile lui Diderot din *Jacques fatalistul*) este problema libertății, la care se adaugă cele ale determinismului, ale existenței sau inexistenței lui Dumnezeu, a unui Creator (cu tot ceea ce implică acest lucru). Vine, apoi, problema subiectului uman (de orice gen ar fi el!) și a modului în care el sau ea se raportează la această libertate, dacă ea există. Și mai este și problema forței creatoare a imaginației care, pentru mine, este o componentă a empatiei umane și, deci, a dragostei omenești.

În *Salonul din 1859*, Baudelaire spunea că „[t]ot universul vizibil nu este decât un magazin de imagini și de semne cărora imaginația le va dărui un loc și o valoare relativă; este un soi de nutreț pe care imaginația trebuie să-l digere și să-l transforme”¹.

Iar Coleridge, în citatul care figurează ca motto la *Infernul ventriloc*, afirmă următoarele: „The primary IMAGINATION I hold to be the living Power and prime Agent of all human Perception...”.

A. B.: Sylviane Dupuis, vă mulțumim pentru timpul acordat și vă sunt recunoscătoare pentru generozitatea cu care ați făcut posibil acest dialog.

¹ Charles Baudelaire, „Domnia imaginației”, *Salonul din 1859*, în *Curiozități estetice*, traducere de Rodica Liparti, prefață de Ludwig Grünberg, București, Editura Meridiane, 1971, pp. 115-116. (N. t.)

Cuprins

Prefață (ANDREEA BUGIAC)	5
Notă asupra ediției (ANDREEA BUGIAC)	12
A doua cădere sau Godot, actul III, „continuare”	17
Cuvânt către cititor	19
Personaje	22
Postfață. Pentru Samuel Beckett	67
Infernul ventriloc.....	69
Personaje	72
Decorul	73
Prolog.....	77
Vestibulul Infernului. Tabloul 1.....	80
Cercul Comediei. Tabloul 2.....	98
Cercul Tragediei. Tabloul 3.....	123
„Ringul” Infernului. Tabloul 4.....	141
Viscerul Memoriei. Tabloul 5.....	175
Lacul Infernului. Tabloul 6.....	182
Marea Matrice a Iluziei. Tabloul 7.....	221

În chip de postfață...

Poeta și dramaturga Sylviane Dupuis

în dialog cu Andreea Bugiac..... 249

Personajele

VLADIMIR	(îmbrăcați amândoi ca în piesa lui Beckett, însă fără pălărie și desculți)
ESTRAGON	
POZZO	
AUTORUL	
UN BĂIAT	
PROUHÈZE (un manechin)	

Scena (care închipuie marginea unui drum de țară sau orice alt loc pustiu și dezolant, cu neputință de situat) este complet goală, cu excepția unei buturugi bătrâne, în fundul scenei.

Lumină cenușie. Pereți cenușii.

Vladimir și Estragon (deja prezenți pe scenă în momentul în care spectatorii încep să intre în sală) stau așezați în mijlocul scenei, cu fața spre public, în așa-numita poziție lotus. La picioare au o carte deschisă.

VLADIMIR: Atunci, începem?

ESTRAGON: Hai.

Se concentrează. O lungă tăcere. Dintr-odată, Estragon începe să se schimonosească îngrozitor. Se ridică grăbit și fuge, șontăcând, spre culise, unde dispare. Vladimir rămâne nemișcat, în poziția de dinainte. Se aude cum Estragon se ușurează, apoi zgomotul apei trase. Estragon se întoarce fără grabă, încheindu-se la nasturi. Își reia locul lângă Vladimir și poziția anterioară. Urmează o nouă, lungă tăcere.

ESTRAGON: Tu ce zici, o să reușim?

VLADIMIR: Să reușim ce?

ESTRAGON: Să ajungem la ce e scris în carte: „lipsa oricărei dorințe”?

VLADIMIR: E nevoie de perseverență...

ESTRAGON: Mereu aceeași placă, de atâtea zile...

VLADIMIR: E nevoie de experiența vidului. Trebuie atinsă nemișcarea AB-SO-LU-TĂ.

Tăcere.

ESTRAGON: Simt că amorțesc...

VLADIMIR: De fiecare dată, tu trebuie să fii primul care să cedeze! N-ai pic de perseverență. (*Adoptând un ton sever.*) Ești prea arent la tine însuși.

Tăcere.

ESTRAGON: Poate că duc lipsă de motivație.

VLADIMIR: Nu de lipsă de motivație duci tu lipsă, ci de energie spirituală.

Tăcere.

ESTRAGON: Știi, Didi... la urma urmei... (*Se oprește.*)

VLADIMIR: Ei bine, ce? Continuă!

ESTRAGON: Îmi place mai mult să sufăr. Măcar așa se mai întâmplă ceva.

VLADIMIR: Ești un idiot! Deja de săptămâni... sau poate de ani... nu se mai întâmplă nimic.

Tăcere.

ESTRAGON: Am putea încerca, măcar, să ne luăm la ceartă...

VLADIMIR: ...

ESTRAGON: Ei, ce zici, Didi? Ce ne mai plăcea, pe vremuri, să ne luăm la ceartă... pentru că, după aceea, ne împăcam și asta,

măcar, era ceva plăcut... nu-i așa, Didi? (*Pauză.*) Îți amintești? (*Se lasă pradă, cu voluptate, amintirii acelor vremuri.*) Ce beșteleli grozave mai trăgeam... ce ne mai înjuram cu foc, la nesfârșit... ce...

VLADIMIR: Șșșt!

Vladimir se ridică brusc, fuge, poticnit, spre culise și ciulește urechile. Se întoarce spre Estragon care, între timp, s-a ridicat și el, perplex, și a profitat de ocazie pentru a-i da un șut cărții rămase deschisă pe jos.

ESTRAGON: Ce te-a apucat?

VLADIMIR: Mi s-a părut, totuși, că aud ceva...

ESTRAGON (*zeflemisitor, către Vladimir; ne dăm seama cum încearcă să-l provoace*): Și acum, domnul aude voci? Poate că domnul se crede Ioana d'Arc... ori, poate, Sfânta Bernadeta din peșteră... și acum, doamnelor și domnilor, în fața domniilor-voastre care ne priviți înmărmurite, vom putea vedea cum, dintr-odată, apare... (*schitează un gest spre spectatorii din parter, închipuind un saltimbanc de bălci care anunță că urmează să se întâmple ceva cu totul ieșit din comun.*) ... CINE?

Intră Băiatul.

BĂIATUL: Domnule?

Se oprește, intimidat.

ESTRAGON (*tot cu fața spre public, tresărind violent*): Ce-i asta?

VLADIMIR: Nu-l recunoști?

ESTRAGON (*întorcându-se și inspectându-l de departe pe băiat*): Nu... Ceva rudă cu tine?

VLADIMIR (*nestăpânindu-și iritarea*): Nici gând, cum poți să zici una ca asta?! Atât că, altădată, ajungea mai târziu...

ESTRAGON (*surâzător și încântat*): Dar, Didi, iată că lucrurile merg spre bine... înseamnă că nu-i totul pierdut!

BĂIATUL (*sfios*): Domnule?... Domnul Albert?

VLADIMIR: Da, eu sunt. Fă-te mai încoace.

ESTRAGON (*brusc bănuitor*): Oare ce vrea de la noi?

VLADIMIR (*către Băiat*): Chiar vii din partea...

BĂIATUL: Da, domnule.

ESTRAGON (*în continuare, dezorientat*): Din partea cui?

VLADIMIR: A lui Godot, tâmpitul!

ESTRAGON (*foarte bucuros*): Vine Godot?

VLADIMIR: Tu chiar te-ai senilizat? De patruzeci de ani deja – patruzeci de ani, înțelegi? – aceeași scenă se repetă ÎN FIECARE SEARĂ (sau, mă rog, aproape), iar tu, de fiecare dată, trebuie să înghiți pastila!

ESTRAGON (*jignit*): Ah! pardon: dar se întâmplă că băiatul nu-i același. În condițiile astea, cum vrei...?

VLADIMIR: Ai dreptate. Dar, totuși! (*Către Băiat.*) Fă-te mai încoace.

ESTRAGON (*foarte emoționat*): Poate că, dacă a ajuns mai repede, e pentru că Godot... în fine...

VLADIMIR: Asta s-o crezi tu! Punem pariu?

ESTRAGON: Pe ce?

VLADIMIR: Pe ce vrei tu! Să mă văd spânzurat dacă...

ESTRAGON: Atenție la ce spui...

VLADIMIR: Ei bine, hai, întreabă-l! (*Mimează scena.*) „Te-a trimis domnul Godot?” „Da, domnule.” „N-o să vină astă-seară?” „Nu, domnule.” „Dar o să vină mâine.” „Da, domnule.” „Neapărat.” „Da, domnule.”¹

ESTRAGON: Bun. Să vedem. (*Către Băiat, pe un ton agresiv.*) Godot te-a trimis?

BĂIATUL: Da, domnule.

ESTRAGON: Ei, și vine?

BĂIATUL: Da, domnule.

VLADIMIR (*sufocându-se*): Cum adică, „da, domnule”? Ai greșit textul, imbecilule! (*Zgâlțâindu-l puternic pe Băiat.*) Godot NU POATE să vină... se fac patruzeci de ani de când nu vine... de când sute de critici literari, filologi, profesori, inculți, spectatori nu conțenesc să repete că NU SE ȘTIE CINE E GODOT, că Godot nu-i cineva anume, sau e moartea, sau poate că-i un joc imbecil de cuvinte pornind de la „God”... pentru că, dacă Godot e ascuns, înseamnă că Dumnezeu e absent: *abs-con-di-tus* – sau poate că nici nu există... pricepi? Deci, METAFIZIC VORBIND, Godot NU POATE și NU VA

¹ Schimbul de replici este preluat ca atare din piesa originală a lui Samuel Beckett. A se vedea Samuel Beckett, *Așteptându-l pe Godot*, traducere de Gellu Naum, în *Așteptându-l pe Godot. Eleutheria. Sfârșitul jocului*, traducere din limba franceză de Gellu Naum și Irina Mavrodin, București, Curtea Veche Publishing, 2007, p. 89. (*N. t.*)

PUTEAN NICIODATĂ să vină. Iată cum stă treaba. (*Se oprește, fără aer.*)

ESTRAGON (*cu severitate*): Vladimir, acum eu vorbesc. (*Către Băiat, cu un aer de mare domn.*) Și la ce oră trebuie s-ajungă acest Godot al dumitale? Pentru că noi nu avem numai asta de făcut, înțelege? Așa că ai putea să-i dai cumva de înțeles să se grăbească pu...

BĂIATUL: Nu va fi nevoie, domnule. (*Ridicându-și capul spre stinghiile din podul scenei.*) Iată-l pe Godot!

Lumina începe să scadă brusc. O imensă lună argintie se profilează pe peretele din spatele scenei. Din instalațiile adăpostite în podul scenei, coborând încet și învăluită într-o atmosferă ireală care trebuie să stârnească o senzație de straniețate sau de fermecare, își face apariția Prouhèze, maiestuoasă și extrem de frumoasă, așezată pe un tron minunat. Ai zice că e statuia unei Madone în slavă. Vladimir și Estragon (cu spatele la public) fac un pas înapoi, spre marginea scenei, muți de uimire.¹ Pauză.

ESTRAGON: Ce-i... ce-i ASTA?

VLADIMIR (*după ce face, precaut, câțiva pași în direcția Prouhèzei*): Cineva se uită la noi.

¹ Scena trebuie să evoce, în mod explicit, tabloul pictorului german romantic C.D. Friedrich, *Femeie și bărbat contemplând luna*, tablou la care însuși Beckett face referire în carnetul de atelier în care își consemnează reflecțiile cu privire la punerea în scenă a piesei *Așteptându-l pe Godot*. A nu se uita că ambele apariții ale băiatului mesager al lui Godot, din piesa lui Beckett, erau urmate imediat de indicația: „Luna răsare în fundal, se înalță pe cer [...]” și „luna se înalță” (pp. 72 și 131 [pp. 52 și 90 în trad. rom.; *N. t.*]). (*N. a.*)

ESTRAGON: E om? Sau zeu?...

VLADIMIR (*mai înaintează puțin, tot cu precauție sportivă*): ... O femeie!!!

ESTRAGON: O... CE?

VLADIMIR: E uluitor! De necrezut! Godot... e... o femeie!

ESTRAGON (*șoptind, după ce s-a apropiat de Vladimir cu pași mărunți și sacadați*): Poate că e... o sfântă?

VLADIMIR (*șoptind, la rândul lui*): De ce nu Sfânta Fecioară? Dacă-ți spune omul că-i Godot!

ESTRAGON (*același joc ca mai sus*): ... sau un înger al Domnului?

VLADIMIR (*la fel*): Idiotule! Vezi bine că n-are aripi!

ESTRAGON (*același joc*): Ai dreptate, am uitat...

Tăcere.

ESTRAGON (*continuând același joc*): Oare tu de cât timp n-ai mai văzut o femeie?

VLADIMIR (*la fel, pierzându-și răbdarea*): Cam de când n-ai mai văzut nici tu.

Tăcere.

ESTRAGON (*continuând jocul*): Ești sigur că e chiar o femeie?

VLADIMIR (*la fel*): Ai încredere în minc. (*Pauză.*) Incredibil!

ESTRAGON (*care a mai făcut un pas în față*): Dar... dar...

Tronul Prouhèzei începe să urce, încet, spre podul scenei.

ESTRAGON (*șipând brusc*): Măiiiiicooo!

Se zbate ca să scape din brațele lui Vladimir care încearcă să îl rețină.

ESTRAGON (*disperat*): Mama! Era mama!

Prouhèze și Băiatul dispar. Mici sughituri nervoase ale lui Estragon care plânge cu suspine.

VLADIMIR: Urât din partea ta: ai făcut-o să fugă! (*Pauză.*) Idiotule! (*Are o izbucnire nervoasă.*) Și mania asta a ta de a-mi tot pune întrebări fără noimă! (*Pauză. Sughituri nervoase ale lui Estragon. Pe un ton amenințător.*) Ah, nu te mai smiorcăi sau îți... (*Sughiturile încetează ca prin farmec. Pe un ton puțin mai îmbunat.*) Tot timpul bocești... Chestia asta mă scoate din minți.

ESTRAGON (*plecându-și capul, rușinat*): Iartă-mă.

Vladimir tace. Estragon face un pas în față.

ESTRAGON: Te-ai supărat? (*Vladimir tace. Estragon face încă un pas în față și îl atinge, timid, pe umăr.*) Hai, Didi.

VLADIMIR (*pradă unui acces subit de furie*): Dar nu se poate una ca asta! Tu-ți dai seama?! De patruzeci de ani o așteptăm! Și, din cauza ta, nici n-am apucat s-o întrebăm...

ESTRAGON: S-o întrebăm ce?

VLADIMIR (*brusc perplex*): Chiar așa, ce?! Ce-am putea s-o întrebăm?

Lungă tăcere consternată, întreruptă brusc de un șipăt cumplit venit din culise. Estragon sare și se agață de gâtul lui Vladimir, care îl ia în brațe. Intră Pozzo, venind din partea dreaptă. E singur și cu totul orb. Într-o mână, ține un baston alb, în timp ce pe cealaltă o întinde în față, cu un gest patetic.

POZZO (*urlând*): Prouhèèèèèze!

ESTRAGON (*îngrozit*): Ce spune?

POZZO (*același joc, dar puțin mai clar; continuă să înainteze spre stânga*): Prouhèèèèèze! Prouhèèèèèze!

Iese prin stânga, fără să-și fi dat seama de prezența lui Vladimir și Estragon. Acesta stă din nou pe picioarele lui, după ce a mai zăbovit un moment la gâtul lui Vladimir.

ESTRAGON: Ai auzit?

VLADIMIR: Ba bine că nu! Slab de inger mai ești! Uită-te la tine ce față ai! Era Pozzo.

ESTRAGON (*jignit*): Am văzut și eu că era Pozzo! Dar ce zicea?

VLADIMIR (*fără să-i răspundă*): Mă întreb unde o fi celălalt.

ESTRAGON: Care celălalt?

VLADIMIR: Lucky. Nebunul ăla de legat care-l însoțea.

ESTRAGON: Poate c-a murit...

VLADIMIR: Sau poate că-i la azil...

ESTRAGON: Ce zicea?

VLADIMIR: Cine?

ESTRAGON: Pozzo... Mi se părea că striga pe cineva... Nu mai știu ce zicea... Ceva de genul... Proteza... (*Chipul i se luminează și Estragon începe să chicotească.*) Hi, hi... Proteza... Hi, hi... Hai, că-i bună asta!

Țipătul cumplit se aude din nou. Intră Pozzo, venind, de data aceasta, din culisa stângă. Estragon reia jocul de dinainte, cel de la prima intrare a lui Pozzo, cu diferența că, de îndată ce zărește orbul, se culcă la pământ.

POZZO (*cu o voce pierită*): Prouhèze! Prouhèze! Prouhèze!
Iese prin dreapta. Pauză.

VLADIMIR (*dând impresia unei iluminări subite*): Și dacă EA era Dumnezeu?

ESTRAGON (*perplex*): Cine, ea? Prouhèze?

VLADIMIR: Nu, măi, Godot! (*Dându-i un ghiont lui Estragon.*) Auzi? Dacă Dumnezeu... AR FI O FEMEIE???

ESTRAGON: Crezi? (*Pauză.*) Și de atâta vreme... nimeni să nu se fi gândit la asta?

VLADIMIR: De-a dreptul hilar! Două mii de ani de elucubrații de aruncat la coșul de gunoi... biblioteci întregi... zbang!

ESTRAGON (*brusc înspăimântat*): Dar atunci... atunci ce-ar mai rămâne?

VLADIMIR: Nimic. Totul ar trebui rescris.

ESTRAGON: Totul?! Tu-ți dai seama?...

VLADIMIR (*chicotind subit*): Numai imaginează-ți: „Și aziis Dumnezeu: să facem om după chipul și asemănarea...” Ți dai seama cum ar arăta, în cazul ăsta, OMUL?

ESTRAGON: Păi... (*Scărpinându-se în creștet.*) Totul, absolut totul, ar trebui invertit.

VLADIMIR (*pe un ton sec*): Vrei să zici, inverSAT?

ESTRAGON: În fine... așadar: femeia... în locul bărbatului... și viceversa! Ceea ce ar da... (*se concentrează*) „Dumnezeu... (sau DOAMNA Godot)... a făcut... FEMEIA după chipul Său... iar, DIN FEMEIE, s-a născut... bărbatul!”

VLADIMIR: Exact!

ESTRAGON (*năuc*): Dar... Didi...

VLADIMIR: Ce-i?

ESTRAGON: ... așa... așa și este!!!

VLADIMIR (*descumpănit*): Măi să fie... da, în fond. Așa și este...

ESTRAGON (*brusc furios*): Am fost trași pe sfoară, Didi, CINEVA ne-a tras pe sfoară... (*Gândindu-se întruna la această idee fixă.*) Trebuie neapărat s-o întrebăm dacă EA e Dumnezeu: nu mai putem continua să trăim într-o asemenea ignoranță.

VLADIMIR: Ai dreptate. Trebuie să fim siguri.

ESTRAGON: Da. Dar cum?

VLADIMIR: Băiatul e singurul care ne poate da informații. Să mergem în căutarea lui. Tu o iei la stânga, cu la dreapta. Primul care îl vede îi face semn celuiilalt.